

Piispa Hemming – Tekstivastine videolle

Video on katsottavissa osoitteessa <https://youtu.be/nK7wdvQHdBc>

Turun tuomiokirkon torni nousee korkealle. Sen vaaleanvihreä huippu risteineen on kauniissa kontrastissa sinistä taivasta vasten. Tuomiokirkon aikakello lyö tasatuntia ja kaksiäänisen kellokonserton alkaessa taivaalle ilmestyy teksti ”Turun tuomiokirkko kertoo.” Tornin ohi lentää kaksi mustaa piirrettyä naakkaa. Niiden vanavedessä jatkuvat alkutekstit: ”Autuas piispa Hemming (n. 1290-1366).”

”Turun tuomiokirkko vihittiin tuomiokirkoksi vuonna 1300. Kuluneiden vuosisatojen aikana sen holvien alla on kulkenut lukematon määrä ihmisiä. Yksi näistä on Turun piispa Hemming, jonka piispankauden jälkiä näkyy kirkossa edelleen”, kertoo matala, rauhallinen miesääni taustalla. Keski-ikäistä tunnelmaa tuo taustalla laulava gregoriaaninen kuoro. Kameran katse laskeutuu hitaasti kirkkosalin keskilaivan suippopäisistä holvikaarista uljasta alttaritaulua pitkin kirkkosalin puihin penkkiriveihin. Kirkkosalin keskilaivan pohjoispuolella kultakoristeinen saarnastuoli nojaa yhteen vanhaa pääkuoria rajanneista pylväistä.

Kuva vaihtuu tarkastelemaan puupinnalle maalattua piispa Hemminkiä. Hänellä on valkokultainen hiippa päässään ja sen ympärillä kultainen sädekehä. Piispan oikean käden sormet muodostavat siunauksen: etu- ja keskisormet suorina, peukalo sivulla, pikkurilli ja nimetön koukistettuna, kämmen katsojaan päin. Vasemmassa kädessään hänellä on koristeellinen arkkipiispan sauva. Piispa Hemmingin ylle on kuvattu kiharahiuksinen enkeli.

”Ruotsista kotoisin ollut Hemming toimi Turun piispana 1300-luvun puolivälissä”, ääni selittää taustalla. Ruudulla kuva vaihtuu jälleen, nyt animaatioksi. Kuvassa näkyy tumma ja myrskyisä taivas, jonka edessä on puisen rakennuksen pääty, jonka harjalla näkyy risti. Rakennusta nuolevat punakeltaiset liekit. Taustalla kuuluu väkijoukon huutoa, miekkojen kalketta ja vauvan hätääntynyt rääkäisy. Synkät pilvet liikkuvat hiljaa taivaan poikki. ”Kirkko oli tuolloin vielä pieni, mutta oli ehtinyt jo kokea hävitystä, kun novgorodilaiset polttivat sen vuonna 1318. Hemming keräsiikin ahkerasti rahaa tuomiokirkon korjaus- ja laajentamistöihin.”

Taustalla kuuluneet huudot vaikenivat ja kuva vaihtuu tummalla taustalla olevaan aukinaiseen muistikirjaan. Vasemmanpuoleisella sivulla on töherryksiä kirkon koristeista ja ikkunoista, ja niiden vieressä lukukelvotonta töherryttä. Oikealle sivulle on luonnosteltu tuomiokirkon pohjapiirros ajalta, jolloin nykyistä pääkuoria ei ollut vielä rakennettu vaan pääkuori sijaitsi lähempänä sakastia.

”Piispa Hemmingin aikana kirkkoa laajennettiinkin tuntuvasti, mutta tutkijoilla on eri käsityksiä siitä, mitä osia tuolloin rakennettiin. On mahdollista, että kirkon keskiaikainen kolmilaivainen pääkuori rakennettiin jo Hemmingin aikana”, oppaan ääni selittää. Samalla luonnokseen piirtyy lisää viivoja kynän suhinan säestyksellä: kirkon alttaripäätyn tulee laajennuksia ja lopuksi haaleasti myös muualle kirkon ympärille tehdään laajennuksia, jotka kuvaavat kirkon kokoa nykyaikana. ”Ensimmäiset holvit korvasivat jo Hemmingin aikana puisen katon”, opas jatkaa. Kamera tarkastelee hetken kirkon sivulaivojen holvikattoja, joita koristavat värikkäät kukkakuviot sekä valkoiset, punaiset ja siniset raidat.

Kuvaan ilmestyy lähikuva naista esittävästä maalauksesta. Naisella on päässään huivi, joka peittää hänen hiuksensa. Päätä ympäröi kultainen sädekehä. ”Pyhä Birgitta, josta myöhemmin tuli Ruotsin kansallispyhimys, oli Hemmingin hyvä ystävä”, opas kertoo. Birgitan valkoisen hunnun ja sädekehän taustalla on tähtiä. Hän katsoo lempeästi alaspäin, silmäluomet melkein kiinni.

Kuva vaihtuu takaisin Tuomiokirkon sisälle. Kirkon keskikäytävää pitkin, selkä katsojaan päin, astelee animaationa piirretty piispa Hemming, jolla on yllään piispan valkokultainen hiippa ja pitkä sininen

kultareunuksinen viitta. Taustalla kuuluu askelten kopinaa kovalla kivilattialla. Hemmingin saapuessa saarnastuolin kohdalle, mistä ennen alkoi kirkon pääkuori, ilmestyy hänen eteensä kahden pylvään väliin ruskea kuoriaita, jonka yllä on ristiinnaulittua Jeesusta kuvaava krusifiksi. Hemming pysähtyy hetkeksi kuoriaidan eteen, katsoo ylös kohti krusifiksia, kumartaa, tekee ristinmerkin ja jatkaa sitten matkaansa sisälle kuoriin.

”Hemming oli tehokas piispa. Hän matkusti paljon maakunnissa ja huolehti hiippakuntansa jäsenistä. Tuomiorovastin toimen hän perusti jo vuonna 1340. Birgitta ihaili ystävänsä hallinnollista tehokkuutta”, opas kertoo. ”Hemminki juoksee aina, paitsi nukkuessaan”, lisää Birgittaa esittävä naisääni.

”Birgitta lähettikin Hemmingin diplomaattimatkalle Keski-Eurooppaan ja vaikka tulokset olivat laihoja, toi Hemming matkaltaan tuliaisena uuden hopeisen pyhäinjäännöslippaan eli relikvaarion Suomen kansallispyhimyksen, piispan Henrikin, luille, jotka olivat tuomiokirkon suurin aarre”, miesoppaan ääni jatkaa. Ruudulla näkyy keskiaikaisen Euroopan kartta, johon piirretty punainen viiva kuvaamaan Hemmingin matkaa Suomen länsirannikolta Ruotsin ja Tanskan kautta nykyisen Saksan ja Ranskan läpi silloiseen Burgundin kuningaskuntaan. Sitten kamera palaa kirkkosaliin, vanhaan pääkuoriin, nykyisen saarnastuolin viereen. Reaalimaailman näkymään on piirretty kuoriaita ja puinen, harjakattoinen rakennelma, jonka katon alla lepää puinen pyhäinjäännösarkku. Animoitu piispa Hemming astelee sen luokse ja kumartaa sitä kohti. Samalla arkun sisälle ilmestyy hopeinen relikvaario, joka korvaa puisen arkun. Kumarrettuaan Hemming jatkaa matkaansa. Hänen askeleensa kaikuvat kirkossa. Taustalla kuuluu edelleen gregoriaanista laulua.

Kuvakulma vaihtuu jälleen. Etualalla näkyy nyt kirkon kivinen lattia ja yksi kirkkosalin punatiilillä reunustetuista pylväistä. Taustalla lymyävät nykyisen pääkuorin oviaukko ja sen oikealla puolella kaksi kirkon sivukappeleista rautaisine ristikkoaitoineen.

”Piispa Hemming kuoli toukokuussa 1366 ja hänet haudattiin rakkaaseen Tuomiokirkkoonsa”, ääni selittää. Pylvään eteen lattialle ilmestyy animoitu pitkä kynttilänjalka, jolla palaa yksi ainokainen kynttilä. ”Viisikymmentä vuotta myöhemmin alettiin kirjata ylös ihmeitä, joita Hemmingin rukoileminen oli aiheuttanut, ja hänestä ryhdyttiin valmistelemaan pyhimystä.”

Kuva vaihtuu. Mustavalkoisessa, kirjan kuvitusta muistuttavassa kuvassa suuri väkijoukko seuraa korokkeella seisovaa piispaa, joka on kohottanut oikean kätensä kohti taivasta. Korokkeella on piispan lisäksi kolme kuoripoikaa eli apulaista ja iso joukko kynttilöitä. Ääni jatkaa: ”Lopulta lupa paavilta saatiinkin ja 1514 järjestettiin tuomiokirkossa valtaisa tapahtuma, piispa Hemmingin autuuttamisjuhla. Hänen luunsa siirrettiin pyhäinjäännösarkkuun, mutta pian sen jälkeen Ruotsin valtakunta siirtyi reformaatioissa luterilaisuuteen ja Hemmingin kanonisointiprosessi jäi kesken.”

”Pyhäinjäännösarkku on monien vaiheiden jälkeen edelleen Turun tuomiokirkossa. Sen äärelle voi vaeltaa muistelemaan Hemminkiä, erästä Suomen mahtavimmista keskiaikaisista piispoista”, ääni toteaa. Kuvassa näkyy Tuomiokirkon sisäseinän syvennyksessä harjakattoinen rakennelma, joka on koristeltu kultaisilla veistokuvioilla. Rakennelmassa on kiinteä alaosa ja sen päällä on katos, jota pitelevät pystyssä koristellut pylvää. Sisällä on pienempi arkku. Rakennelma ja arkku ovat olleet kirkkain värein maalattuja, mutta maali on aikojen saatossa kulunut hailuksi. Vihreää, punaista, sinistä ja kultaa voi silti vielä erottaa rakennelman ja arkun koristeissa. Arkun edessä on rautainen ristikkoaita, jonka portissa on ympyrän sisällä piispan hiipan ääriiviivat.

Animoitu piispa Hemminki sauvoineen ilmestyy portin luo. Aluksi hän on selin, mutta tarkasteltuaan hetken omaa pyhäinjäännösarkkuaan hän kääntyy ympäri kohti kameraa, hymyilee hyväntahtoisesti ja piirtää oikean käden etu- ja keskisormellaan ilmaan ristinmerkin, siunauksen. Taustalla kuuluva ylväs kirkkomusiikki voimistuu hetkeksi. Animoitu Hemminki haalistuu pois ja hänen tilalleen ilmestyy harmaa,

ovaalia kolikkoa muistuttava kuva, Hemmingin piispansinetti, jonka keskellä on piispan hiippaan pukeutunut Hemminki, oikea käsi katsojaa siunaten. Kuvan reunoja koristaa latinankielinen teksti.

Kaikki paitsi Hemmingin kuva tummenee mustaksi taustaksi, johon ilmestyy vanhahtavalla fontilla kirjoitettu teksti ”Animaatio ja editointi: Eeva-Kaisa Ahlamo. Lukija: Juhana Ahlamo. Hemming: Henry Talvitie.” Teksti vaihtuu hetken kuluttua uuteen: ”Musiikki: Gregorian Chant. Kevin MacLeod (incompetech.com). Lost in Prayer. Doug Maxwell (YouTube Audio Library).” Sen tilalle vaihtuu vielä Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän logo, jossa punaisista palloista muotoiltu risti ja teksti sekä vuosi 2018.

Tekstivastine: Iida Vesanto